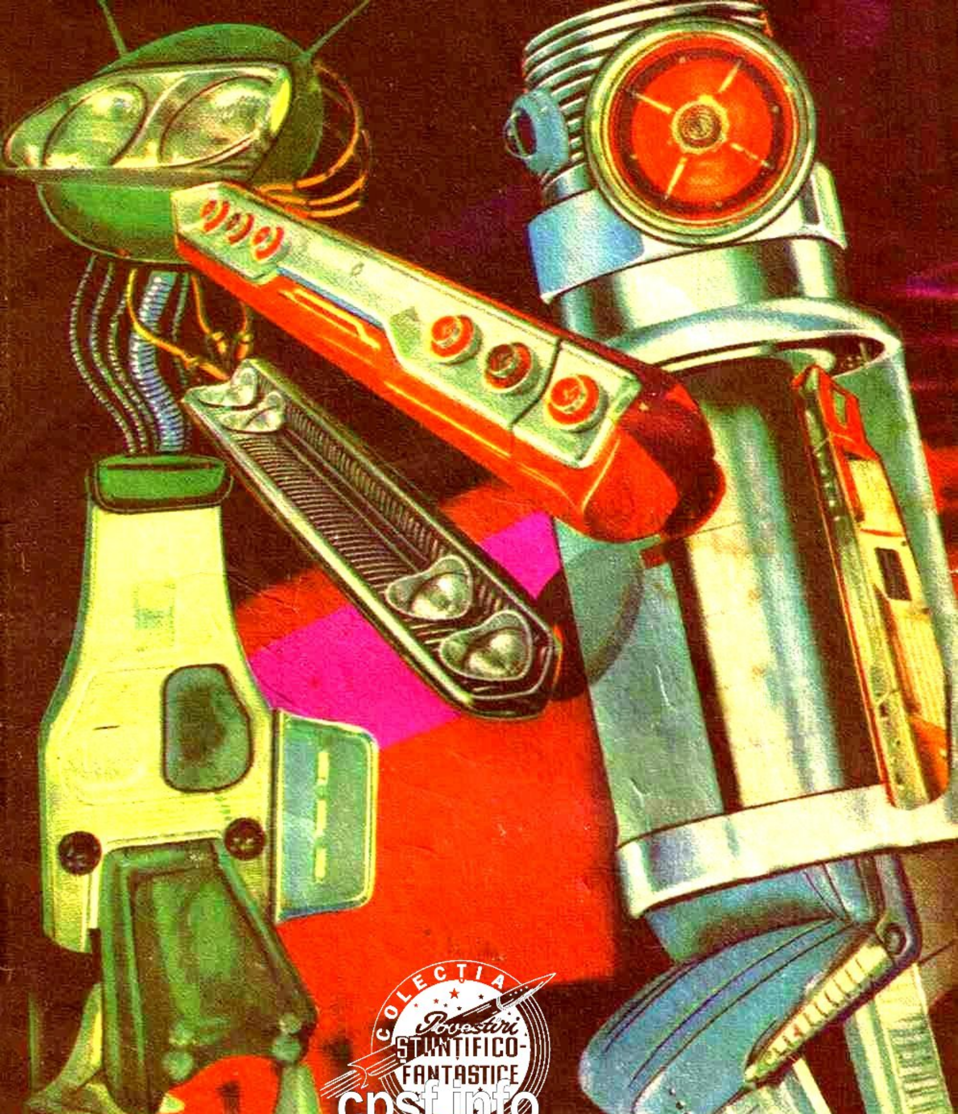

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

231
PREȚUL 1 LEU

CAMIL BACIU

„MET..."

CAMIL BACIU

„MET..."

☆

Coperta: N. SĂCELEANU

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"

EDITATĂ DE REVISTA

ȘTIINȚĂ TEHNICĂ

Anul X — Nr. 231 — 1 iulie 1964

CAMIL BACIU

„MET..."

Soarele mă incălzea, mă toropea, mă topea. Auzeam încă valurile foarte departe — sau era numai vintul trecînd printre arbori ? — şi un biziit uşoar, pierind şi revenind. Era parcă oraşul acela bătrin, strada muzeală păstrată întreagă şi casa coşcovită. Vrăbii ţopăiau scormonind în praf şi un salcîm noduros mîngiia frontoanele casei cu crengile lui boante. O musculiţă, o musculiţă adevărată, bîziia şi deodată m-a cuprins aţipeala. Ce linişte trebuie să fi domnit odinioară pe străzile acelea bolovănoase, prăfuite, cu ierburi foşnind printre pietrele trotuarelor ! Şi apoi acolo, pe înălţimile Pietrei Craiului, în văgăuna aceea, iarna. Era frig, dar soarele incălzea văgăuna şi înăuntrul ei stăpînea primăvara. O musculiţă bîziia şi bîziia, îndemnîndu-te să adormi, şi vîntul se umfla între arbori, mugind asemenea valurilor spărgîndu-se pe nisip.

...Nu voiam să deschid ochii şi să văd cerul. Aşa, cu pleoapele lăsate, simţeam un cer albastru, pe care pluteau norişori aurii. Pe cîţiva ii ştiam şi mă plictisisem de ei, unul semănînd cu o pernă, altul amintind o corabie, cel de-al treilea brebenat ca un ciorchine — dar mai erau cîţiva ce nu învăţaseră să plutească şi se turteau, se risipeau. Trebuia să-i adun mereu şi să-i fac la loc şi asta mă mai distra puţin, pentru că restul funcţiona de minune — cerul, vîntul, ploaia, musculiţele. De grădină nu mă ocupam eu — asta era treaba lui Iordan — şi nici de „creşă" — acolo era Valentin.

Mă culcasem, ca să nu mă mai gîndesc la nimic, pentru că gîndeam optsprezece ore pe zi şi asta însemna muncă dură. Dar

toate mi se învirteau în cap şi musculiţa bîzîia zadarnic — nu mai avea efect asupra mea.

Am deschis atunci ochii şi am văzut printre gene soarele portocaliu, enorm, mişcindu-se de la stinga la dreapta. Se învîrtea prea repede planetuţa asta blestemată, parcă ar fi fost băgată pe o osie şi cineva i-ar fi făcut vint. La început, viteza ei mă ameţea, îmi dădea un soi de rău de mare. Am cerut atunci voie Centrului s-o încetinesc puţin — atit cît permiteau atmosfera şi regimul de ploi — şi mi-au îngăduit s-o fac.

Era, de altfel, a treia staţie depărtată pe care lucram. Nu ştiu cine spunea că te simţi mai stingher în mijlocul unui mare oraş străin decit pe un asteroid. Şi avea dreptate. Muncisem la crearea acestei mici lumi, pe care o modelasem după chipul şi asemănarea Pămîntului şi mă legasem de ea. Eram departe de Centru şi chiar de planetele de Cesiu, dar aerul, vîntul, ploaia, copacii, musculiţele, pînă şi bacteriile fuseseră aduse de predecesorii mei şi de mine. Noi învelisem, grijulii, bucata aceasta de silicaţi şi sulfuri într-o pernă de aer. Noi calculasem grosimea atmosferei astfel ca să nu se desprindă de planetuţă în cursul mişcării de rotaţie a acesteia, prin centrifugare. Noi stabilisem compoziţia particulelor aflate în suspensie în aer pentru a obţine un soare portocaliu. Ieşise prea portocaliu, e drept, dar nu aveai decît să lansezi din cînd în cînd cîte o infuzie dilatantă în atmosferă pentru a putea vedea soarele galben, aşa cum îl ştiam cu toţii de acasă. Norii îi primisem la plecare ca o atenţie din partea fetelor de la institut. Erau nori de tip opt — adică decorativi —, numai că, aşa cum se întîmplă cu improvizările, doi erau cam leşinaţi şi trebuia să-i păzesc tot timpul să nu se destrame.

În urmă cu patru ani mă obişnuisem să duc aici o viaţă de fermier. Reglam atmosfera, dădeam drumul la puţină ploaie, păşteam norii şi mă întorceam liniştit acasă. „Mă întorceam" e un fel de a spune, pentru că rare ori plecam de acasă, treaba principală fiind legată de educaţia băieţilor. Şi băieţii încă nu se puteau deplasa, pentru că abia se născuseră. Asta mă pasionase vreme de o lună, zi şi noapte. Apoi, cînd se auziră primele scîncete — ce nu aduceau nici pe departe cu „ooaah"-ul binecunoscut, ci puteau fi uşor confundate cu ţiuitul vîntului printre cabluri —, mă simţii mai liber. Şi atunci începuse şi plictiseala. Două săptămîni trebuise să aştept ca să se creeze psiholegăturile, să devină complexe, să se autodezvolte.

Şi acum totul se repeta, aproape riguros. De treizeci de zile aşteptam să se închidă ciclul semispecializatelor, nefăcînd altceva decît să verific programe, să apăs pe manete şi să dorm. De altfel, Valentin supraveghea îndeaproape semispecializatele. Şi Iordan — cînd nu avea de lucru în grădină şi nu se juca cu iepu-

rații. De fapt, urecheații fuseseră aduși — ca în toate stațiile — pentru a sluji drept cobai, dar în ultimii ani — fiindcă mărisem pădurea și plantațiile de legume — se înmulțiseră ca ciupercile. De la patruzeci ajunseseră la patru mii, și ca să-i mai împuținez transportasem niște vulpi. Dar pentru că și vulpile își cam făceau de cap, adusesem cîțiva tigri, pe care piloții îi vînau din cînd în cînd — cu arme foarte vechi, de tip carabină...

Soarele dogorea și musculița bîziia fără încetare. Nu puteam să adorm și gîndurile mi se perindau alandala prin minte — stația, iepurașii, Iordan și timpul care se oprise în loc, zumzăind asemenea musculiței... Crezusem într-o vreme că voi ajunge, călătorind prin univers, într-o lume cu timp dilatat, trăind o tinerețe fără bătrînețe. Visam un soi de „orizont pierdut" — ca Hilton —, dar nicăieri, în nici una dintre lumi nu te puteai bucura de încetinirea scurgerii vremii. Relativitatea duratelor avea sens doar comparînd lumile între ele. În interiorul unui alt univers trăiai tot o sută cincizeci, o sută optzeci de ani, chiar dacă, în raport cu cei din sistemul solar, asta ar fi însemnat multe milenii.

Adierea îmi scălda tîmplele, răcorindu-mă. Oh, cît n-aș fi dat pentru o mare adevărată, o mare verde, cu meduze, tulbure, vălurită. O mare ca aceea a copilăriei cunoscută pe coastele Dobrogei — mai puțin somptuoasă decît Mediterana și Marea Caraibelor, dar mai apropiată. I-am auzit adesea pe piloții de cursă lungă — pe bărbații ăștia lucizi și aspriți de singurătate — amintindu-și de munții și livezile în preajma cărora crescuseră — și totdeauna erau plini de nostalgie. Pămîntul era pentru noi o noțiune — un simbol. Dar regiunile în care crescusem, limba pe care o învățasem de mici, în afara limbilor de uz general, cîntecele, obiceiurile, casele, pomii — ele, da, erau pentru noi adevăratul pămînt. Fiecare luam pe rutele lungi filme, peisaje proiective, cadre sonore, numai și numai pentru a construi iluzia lumii din care veneam — nu a continentelor, nu făcînd hărți sinoptice, dar a unor străzi, a unor grădini. Adesea, cercetătorii din sistemul Trigiter se jucau creîndu-și decoruri fastuoase — păduri virgine, pe care suprapuneau colonade aurite, oceane dezlănțuite, bîntuite de himere, nopți vrăjite de miresme sub secera lunii — și le făceau să se fugărească, lunile, lumile, fiarele, stelele — în acele groaznice beții de imagini, mai puțin otrăvite decît beția hașișului și opiului, dar la fel de obositoare.

...Știam că pentru a mă odihni nu trebuie să mă gîndesc la nimic. Foloseam vechi tehnici pentru asta — începînd cu imaginea „oului", atît de populară printre yogii de altădată. Fusesem educat ani de zile și mă concentram atît de repede, încît oul — alb, mat, unic — ocupa cîmpul meu vizual din prima clipă și adormeam. Dar, pe de altă parte, era atît de plăcut să

te joci cu imaginile! Era un caleidoscop — caleidoscopul meu — și-l roteam la nesfirșit. Aproape simțeam porțile memoriei ridicindu-se și vedeam imaginile strecurindu-se cu greu pe sub ele ca niște animale. Le lăsam să se depene, le struneam, le făceam să se cabreze și reveneam, reveneam mereu. N-aveam voie să visăm in starea aceasta — decit in cadrul celor șaisprezece ore —, pentru că era epuizant și periculos. Dar la urma urmei, ce nu era periculos aici, in marginea lumii cunoscute, la hotarele „lumii Trigiter“?

Și oricum, jucindu-mă astfel, înțelegeam totul mai bine. Mă înțelegeam mai bine pe mine însumi — pentru că dedublarea controlată îți permitea nu numai să înșirui imaginile, dar să le și ordonezi, să le studiezi specificul. Nu lucrau oare de atita timp cei de jos (îmi plăcea să le spun „cei de jos“, cu toate că zadarnic ai fi vrut să fixezi aci sensul de „jos“ și „sus“, „dreapta“ și „stinga“), nu lucrau, deci, de ani de zile „cei de jos“ la studierea imaginilor intimplătoare? Caleidoscopul fanteziei aparent capricios era o manifestare a legităților creierului — nu a gindirii logice, bineînțeles, dar a acestei enorme activități pe care o cunoșteam încă atit de puțin. Evident, știam că analogiile nu trebuie forțate și că legităților trebuie să li se aplice coeficienții de rigoare, mai ales că lucram pe creieri de polimeri și cristale. Asta nu făcea parte dintre activitățile științifice propriu-zise și in nici un caz nu trecea printre cele mai subtile. Era, la drept vorbind, o muncă tehnică-științifică, dar îmi plăcea și mă obișnuisem cu ea. Împreună cu băieții formam un laborator pilot, in care cei mai instruiți deveneau instructorii celor mai puțin instruiți — și educația se transmitea de la unul la altul ca o ștafetă.

...Dar a vorbi despre toate astea pe larg înseamnă a face istorie și literatură, psihologie și electronică, pedagogie, reflexologie, chimie analitică. Înseamnă a vorbi — la proporție redusă și limitată — despre gindire și despre raportul intre aceasta și comportamentul general.

...Deasupra mea, musculița încetă să bizile. Era ora mesei de seară. Deschisei ochii și văzui soarele inconjurat de cercuri galben-portocalii gata să apună. Coborind sub orizont — căzind aproape —, se înroșea și se învinețea. Părea că îngheață și frigul mă cuprinse și pe mine. Era prea subțire atmosfera planetei pentru a putea păstra căldura după venirea nopții.

Mă ridicai, îndreptindu-mă către stație. Era ora cind trebuia să verific toate comunicările, înregistrările și să continui discuția și probele cu Iordan și Valentin.

Deasupra sclipeau stelele albe ale lumilor de dincolo de Trigiter. În jurul lor se adunau cele citeva sute de stele de mărimea a doua și a treia — și altele vreo două mii, inventa-

riate, catalogate. Un astrolog ar fi făcut treabă bună aici — cerul era nou și se putea combina zodiacul după gust. S-ar fi găsit care mari și mici, pești, săgetători, inorogi. Din păcate, singurul astronom era Iordan, care — în afară de plante — răspundea și de stele, dar nu-și imaginase niciodată că ele se pot grupa pe contururi de animale și obiecte.

Am intrat în stație și am controlat aparatele. Centrul nu comunicase nimic. Nu comunicaseră nimic nici danezii de pe 1/33/1. Eschimoșii nu răspunseseră apelului lansat dimineața. N-aș fi vrut să fiu în locul lor, acolo, pe limita Centurii. Nu se întîmplase încă nimic de cînd începuseră căutarea navei dispărute, dar simțeai că oricînd se poate ivi ceva de neînțeles, straniu, amenințător. O simțisem pe pielea mea, pe 1-28-87-1, cînd pietrele se mișcaseră. În prima clipă am sărit în rachetă, am închis-o, am ridicat laserul. Dar nu s-a întîmplat nimic. Pietrele au înțepenit la loc. Și n-au mai mișcat de atunci, iar la analize continuau să reacționeze ca niște silicați.

Dar mai mult decît soarta eschimoșilor mă îngrijora cea a danezilor, lucrînd și el în echipa lui Cernea. Dînșii lansaseră ipoteza mucigaiurilor raționale — analizînd niște granule venite din adîncurile Cosmosului. Dar aduseseră prea puține argumente și toți îi luaseră peste picior. De aceea se și întorseseră pe 1/33/1, așteptînd un alt sol al lumilor de dincolo de Trigiter. Construiseră un mare emițător de energii — cel mai puternic din zonă — și o enormă antenă de captare. Antena mea parabolică — înălțîndu-se la o mie de metri — era pitică pe lîngă antena lor, ce intercepta cele mai slabe emisii ale stațiilor îndepărtate. Și cu toate acestea nu-mi răspunseseră la apel!

Comparîndu-mă cu ei, mă simțeam aproape vegetînd pe mica mea fermă — unde lucrasem și ca student, în urmă cu ani. Planeta semăna din ce în ce mai mult cu un globușor-grădină și de la o dată la alta părea mai vie și mai colorată.

Am deschis apoi jurnalul de bord. Trebuia să înregistrez numai evenimentele importante, dar mă obișnuisem să fac operația asta notîndu-mi toate impresiile, așa cum se obișnuia pe navă:

Meteo 26 iunie 2205

Atmosfera a pulsat ușor. Ca de obicei, 3 000—3 100 m. Culoare marcată roșu-roz-oranj. Stabilizarea la oranj. Temperatura la răsăritul soarelui minus 2 grade; maxima plus 28 de grade. Dirijare locală prin curenți uniformi de aer. Posibilitate de a crea adieri naturale (ciclu redus) în jurul stației. Evaporație medie.

ANIMALE

Iepurii, vulpile, tigrii — obişnuit. Pescăruşul rămîne apatic. Are prea puţini peşti şi îi e prea cald. (Spusesem de la început că am nevoie de raţe, călifari, ibişi. Cred că Iordan adusese pescăruşul confundîndu-l cu un porumbel!)

PLANTE

S-au deschis bobocii trandafirilor, ghioceilor, violetelor. Pepenii au crescut enorm. De asemenea, ardeii, ceapa, tomatele, vinetele. Strugurii devin albaştri. (Vom bea vin albastru.) Caisele pier. Piersicile se coc prea încet. Părul şi bananul-liliac încărcate de fructe. (Îngrăşămintele trebuie mai mult particularizate.) Pomii ornamentali — sfrijiţi. Voi folosi ca ornament cantalupii, harbujii, topotamii, bakîrii.

IORDAN ŞI VALENTIN

Iordan, visător. Îşi verifică prea des memoriile secundare. Valentin a descoperit un joc, aproape un viciu, băile de curenţi. Se ascunde, deschide contactele, le atinge şi pleacă apoi împleticit, vesel. Cred că are nevoie de şocuri. Cei care trebuie să se nască mai au o zi sau două. Am început să le aleg numele. E destul de dificil.

Am şters „destul de dificil" şi am închis caietul. Şi cu toate astea nu mă hotăram cum să-i denumesc, pentru că mă plictisisem de toate numele pe care le ştiam.

La început roboţii fuseseră numerotaţi 12, 14, 18. Urmase apoi denumirea literal cifrică A-21, A-42 — pentru că interveniseră prea multe tipuri (cu toate că atunci nu erau decît nişte simple calculatoare). Cînd s-au construit primii P (roboţii de uz casnic), denumirile au fost şi ele schimbate. Întrucît asta coincisese cu o reînviere a clasicismului, bietele maşini au fost botezate Caius, Cesar, Hector, Achile şi cred că era grotesc să-i vezi pe eroii Romei şi Iliadei bătînd frişcă şi fugărind găinile. Asta se petrecea pe la 2020—2030. Roboţii căpătaseră posibilitatea de a se deplasa şi se experimentaseră pe ei toate mijloacele de vehiculare, începînd de la roţi şi pînă la perna de aer. Deplasarea pe roţi conducea la un algoritm complicat în cazul obstacolelor — robotul se căţăra cu mîinile şi îşi urma drumul rulînd pe „picioare". Perna de aer s-a dovedit ancombrantă. Pînă la urmă s-au impus picioarele cu şi fără ventuză şi astfel prin 2060 s-a ajuns la roboţii C (cilindru). Erau, de fapt, nişte paralelipipezi rotunjiţi — cu un soi de picioare foarte scurte şi mîini moi, fără încheieturi. După aceea s-a trecut la roboţii „U"

— de tip uman —, semănînd inițial cu un soi de gorilă mecanizată, cu brațe de balerină. Pas cu pas, s-au adăugat noi încheieturi, pînă s-a construit tipul „U" de azi — care va lăsa loc, în viitor, unui soi de idol cu multe brațe.

Roboții pe care trebuia să-i botez încă nu se dinamizeră. Zăceau in laborator — toți seve, unul lîngă altul — și Valentin îi veghea. Îi adusesem cu mine piese și-i montasem aici. Cristalele mai aveau nevoie de trei săptămîni de creștere și nu putusem aștepta. De obicei, așa se procedează în zborurile de lungă durată — mare parte a programului de pregătire se desfășoară pe bordul navei. Asta contrazicea încă o dată vechea dilemă cosmică : Ce rost are să trimit spre punctul X o navă cu o sută de mii de kilometri pe oră cînd, dacă aș mai aștepta doi ani, aș trimite una cu cinci sute de mii de kilometri pe oră și ar ajunge amîndouă o dată înapoi ? Ce rost avea, în cazul nostru, să muncim la bord cu roboții o lună cînd, dacă am mai fi așteptat, i-am fi luat gata instruiți, putînd astfel să folosim viteze mai mari de zbor, care nu le-ar fi fost nocive ? Respinsesem totdeauna acest fel de a privi lucrurile. Preferasem, ca și ceilalți cercetători de pe Centură sau din vecinătatea ei, să lucrăm pe bord la pregătirea viitoarelor ciboorganisme. Timpul era strîns — cu toate că unii visează, pentru veacurile noastre, un ritm potrivit anului 100, închipuindu-și că înveșmîntați în hiton și peplum vom discuta despre morală, stereotip și demn, în mari piețe publice. Nici timpul, nici oamenii nu se scăldau în lacul limpede și senin al utopiștilor. Poate că unii s-ar fi pregătit îndelung în spatele laboratorului de pe Pămînt. Dar eu nu aveam timp. Și nu aveam la dispoziție nici omnivideofonul — care te ajuta să vezi totul, pînă și propriile amintiri —, nici omnimovul — automobil, navă, rachetă — și nici un fel de omni — scop, fon, tron, mag. N-aveam ecrane-omnipotente, metale-omnicalitative, pilule-omnihrănitoare. Aveam două nave, stația, aparatura modernă și cîteva semispecializate, din care trebuia să formez un meteorolog, doi geologi (transformatori de soluri), doi grădinari, trei constructori de locuințe, doi alimentatori (crescători de animale, bucătari, cofetari). Meteorologul arăta ca o mică sondă mobilă, folosind ca mijloc de deplasare trei ventuze și avînd o mînă semirigidă cu patru degete. Geologii puteau fi asemănați cu niște tuburi elastice din spirală metalică — terminate în partea de jos cu trei ventuze și acționîndu-și uneltele cu ajutorul a două brațe puternice tridigitate. Constructorii erau singurii octopozi pe care-i aveam — și văzîndu-i la treabă aveai senzația că urmărești o luptă liberă între doi atleți, care, printre bușituri, reușeau să jongleze cu panouri, fire, placate. Grădinarii și alimentatorii erau aparent de tip „U".

Unii susțineau că e o prejudecată tendința de a oferi cercetătorului aflat departe de Centru un organism cu chip omenesc. Dar chiar dacă ar fi numai asta, mă declar printre cei mai ferventi susținători ai roboților „U". Fără îndoială că fiece mașină, fiecare organism semigînditor e frumos sau nu după legi proprii, după aproape aceleași legi care stabilesc mistrețul cel mai frumos dintr-o turmă sau calul cel mai frumos dintr-o herghelie. Există cățărătoare oribile și cățărătoare splendide — criteriul estetic răspunzînd totdeauna celui funcțional. Dar, recunosc, prefer în zborurile lungi și pe stațiile de Centură roboți „U". Sînt mult mai scumpi și mai delicați, dar au totuși gradul cel mai înalt de universalitate. Un geolog nu va ști ce să facă, atacat fiind de infuzorii necunoscuți, și va pieri. „U" va descoperi aproape totdeauna un mijloc eficient de apărare. Un robot meteo blocat mecanic va pierde mult timp pentru a găsi o nouă posibilitate de mișcare. În schimb un „U" va realiza un homeostazis aproape instantaneu dacă nici unul dintre principalele sale organe nu i-a fost atins. Un ciberorganism de tip semispecializat — care poate trece de la o activitate la alta înrudită — nu poate concura cu „U", care, deși mai puțin îndemînatic într-o anume activitate, e în stare să îndeplinească orice muncă mulțumitor. Și, în sfîrșit, personal prefer să am în față chipul bonom, albăstrui al unui „U" decît carcasa rigidă sau nu a semispecializatului.

De aceea cerusem încă patru „U" — în afară de cei pe care îi aveam. Dar montajul lor ar fi fost prematur. Psiholegăturile creierilor de-abia se formau pe masa de laborator. Peste șase luni, planeta trebuia să găzduiască 3 000 de oameni în vederea căutării navei lui Gregor și marii acțiuni de depășire a Centurii. Și asta însemna construcția unui orășel. Dar aveam nevoie și de semispecializate. Trebuia deci să accelerez montajul acestora înainte de a-l începe pe acela al celor patru „U" abia aduși. Știam că în prima perioadă numele folosit pentru apel poate să-ți dea bătăi de cap dacă nu e bine ales. Pilotul de pe „Marsilia" avea, de pildă, obiceiul să-și strige robotul de bord Bucată. Era un soi de alintare, și „U" îl pricepuse. Dar, o dată, cînd era cam descărcat, auzindu-se strigat Bucată — tocmai cînd regla motorul mezonic —, a scos duza și a început să taie o bucată din ea. Pilotul a observat din timp și l-a oprit. Alt robot de pe 1/28.87/1, poreclit Ciorap, a încălțat pur și simplu doi pui de cangur cu ciorapii pilotului, apoi a tras ciorapi găinilor, florilor și chiar cățărătoarelor, ale căror ventuze s-au blocat. După cum se știe, în faza inițială a programării, roboții își analizează numele vreme de 20—30 de ore, trecîndu-l prin toate combinațiile posibile (și sînt în stare să elaboreze 300 de combinații pe secundă!). „Ion" le poate părea o aluzie la „ion"-ul

purtător de sarcină electrică şi se silesc, la început, să-i dea o interpretare fizică. Un om numit Zaharescu nu se gîndeşte la sensul numelui său, ci interpretează cuvîntul ca pe un semnal individualizat. Un robot numit Zaharescu însă investighează, cînd e strigat, sectorul de dulciuri al memoriei sale şi scapă greu de obsesie. Cît despre roboţii din jur — ei sînt covîrşiţi de uimire şi fac analogii interminabile între „U"-ul asemenea lor şi o căpăţînă mobilă de zahăr.

...Am sărit deodată în picioare, iritat. La dracu ! De opt ore gîndeam, gîndeam, zumzăind parcă, fără să mă pot opri. Era „mersul în gol" cunoscut celor care lucrează pe staţiile îndepărtate şi care, aparent, e atît de înrudit cu visarea. Mi-am masat tîmplele, apoi am scos carnetul de nume şi adrese. Chiar înainte de a-l deschide mi-am amintit de Piticu şi de Andrei, de Gherti şi Ionel, rămaşi pe staţia denumită „sudică", înconjuraţi de nisipuri veştede şi de monstruoase fiinţe cafenii, încovoiate în chip de semilună. Andrei, Ionel, Piticu erau nume bune. Gherti părea feminin — şi în afară de marsiliezi nimeni nu dădea nume femeieşti roboţilor. Dar mai erau Ştefan, Matei, pilotînd insulele mobile, subacvatice... Am întins alene mîna şi am apăsat butonul de apel al băieţilor, chemîndu-i şi pe nume. Simţeam cum „mersul în gol" încetează, ca uruitul din ce în ce mai stins al unui motor.

Aproape numaidecît i-am auzit bocănind, apoi deschizînd uşa. Iordan avea aerul puţin aiurit, ca de obicei, şi de pe labele mari îi picura apa. Valentin călca greoi, ca un marinar abia debarcat, şi părea că doarme de-a-n picioarele. Lucram cu ei de cîţiva ani, îi formasem de la început şi-i îndrăgeam. Dar ei nu ştiau asta — n-aveau cum s-o ştie.

— Am venit. Ascult, spuse Iordan.

— Am venit. Ascult, spuse şi Valentin aproape în acelaşi timp.

Se priviră miraţi. Totdeauna se mirau cînd dădeau acelaşi răspuns sau cînd salutau în acelaşi timp.

— Trecem la montaj, am spus. Montaj.

Făcui cîteva mişcări, mimînd montajul. Era caraghios, dar toţi cercetătorii făceau la fel. Asta uşura înţelegerea băieţilor.

— Trecem la montaj, repetară.

— Întîi semispecializatele. Geologii primii. Apoi meteorologul. La urmă constructorii. Ei n-au nume. O să le dăm. Geologii vor fi Ştefan şi Matei. Începeţi montajul lui Ştefan. Iordan va monta carcasa şi organele mobile şi energetice. Valentin va asambla creierul. Se execută.

Deschiseră gura să repete comanda, dar le-am făcut semn să tacă. Se întoarseră — masivi, dar extrem de mobili, ca nişte rinoceri metalici — şi ieşiră aproape în fugă. Asta era încă

unul dintre avantajele roboţilor „U" — marea libertate de mişcare.

Era ora opt. Însemna că la unsprezece puteau trece la al doilea geolog, apoi la ceilalţi. Făcuseră de multe ori treaba asta şi o învăţaseră.

Mulţi şi-au închipuit pe vremuri că roboţii ştiu din capul locului un anume lucru pe care-l repetă la nesfîrşit. Greşeală profundă. Nici măcar primele automate de reglare a procesului în furnale nu efectuaseră aceeaşi treabă din clipa în care fuseseră puse în funcţiune şi pînă ce se uzaseră. Ceas cu ceas, ele învăţaseră mersul operaţiei după legile elementare ale conexiunii inverse — pe baza programării iniţiale — şi, pe măsură ce lucrau, deveneau mai complexe. Complexitatea îi ajuta să opereze mai bine, ceea ce le mărea gradul de complexitate, procesul desfăşurîndu-se dialectic într-un sens precis. Tot astfel şi Iordan şi Valentin montau foarte bine acum, pentru că erau mai complecşi, dar erau mai complecşi şi fiindcă lucraseră multă vreme la montaj. Munca îi ajuta să se dezvolte. E adevărat că şi acum încă unii asociază noţiunea de dezvoltare cu aceea de creştere volumetrică. Dar cibeomaşinile se dezvoltă amplificîndu-şi treptat numărul legăturilor interioare. Şi cei doi băieţi erau foarte dezvoltaţi — atît universal vorbind, cît şi în specialităţile lor. Iordan era mai lent, mai profund, mai puţin exact, mai inerţial. Valentin lucra repede, dar cădea în goluri de gîndire, în acele fadinguri cerebrale — cum le porecliseră cercetătorii. Se deconecta uneori şi nu răspundea la apel. Nu era o defecţiune, ci un pseudoreflex. Dacă era obosit (descărcat) sau nu-i plăcea ceva, îşi izola receptorii. Bănuiesc că procesul său interior seamănă cu cel al yogilor, care demonstrau moartea aparentă sau insensibilitatea la durere. Ca să-l trezesc trebuia să-l strig sau să-l ating.

Iordan — mai sensibil — făcea complexe de jignire, în cascadă. Jignirea lucrează asupra robotului ca o dezinformare. Dacă-i spui „prostule", el, ştiind că asta înseamnă capacitate redusă de a judeca, efectuează instantaneu o verificare a termenului ce l-a fost adresat. Şi găseşte că judecă bine. Atunci conchide: „Omul a greşit". Dar în acelaşi timp ştie: „Omul nu greşeşte". Contradicţia şi dezinformarea îl inhibă. Se dezinhibă cu greu şi dă iar peste contradicţie. Se reinhibă, mai puternic, ajungînd astfel pînă la blocare. Un robot sensibilizat poate înţepeni la un simplu „dobitocule" pe care stăpînul său i l-a adresat. Dacă insulta e proferată de un alt om, o înlătură, ştergînd-o din memorie ca pe o eroare. Dacă îi e adresată de un robot inferior, îl deconectează (reacţia la eroare, dezinformare); dacă e un robot de acelaşi tip, îi explică greşeala; dacă e unul mai complex, se inhibă foarte puţin.

Era induioşător să-i vezi supăraţi sau obosiţi. În schimb veselia lor te înviora. Roboţii „U" fac o aşa-zisă „reacţie" de bucurie la capătul rezolvării unor probleme dificile. Tensiunea menţinută în decursul procesului scade brusc şi asta le destinde muşchii bioplastici ai membrelor şi ai feţei. Şi atunci nu rîd, ci pleoapele li se lasă moi, gura artificială se bombează, amintind un copil abia trezit. Iordan — mai impulsiv — făcea reacţia asta de zeci de ori pe zi. Valentin foarte rar, şi atunci scotea şi un fel de geamăt, bombindu-şi pieptul enorm.

Cînd n-aveam ce face, mă ascundeam ca să-i privesc cum „mănîncă". Apucau cutiile de tablă cu labele lor uriaşe, le desfăceau grijulii şi-şi turnau soluţia în gură. O făceau să circule, pentru a ajunge în centrii motori, apoi căutau cea mai puternică sursă de lumină, pentru ca procesul să fie grăbit. Valentin îmi explicase o dată, încercînd să traducă pe limba mea, că-i e grozav de foame „în cot". „Foamea" a persistat vreo cinci zile pînă cînd i-a înţepenit mîna. La demontare am văzut că micul rezervor local se înfundase şi fibrele musculare erau aproape uscate. În general „foamea" se datora vaporizării lichidului şi mai rar descărcării premature a fotoelementelor.

Le plăcea să lucreze mai mult noaptea, căci erau mai puţin solicitaţi de diferite impresii. Ciclul acesta se formase pe Pămînt, dar se fixase atît de bine încît devenise o deprindere.

Aşteptaseră nerăbdători începerea montajului semispecializatelor. Cine n-a lucrat cu roboţi „U" poate înţelege foarte greu noţiunile de „foame", „odihnă", „plăcere", „nerăbdare" folosite în cazul lor. Senzaţiile şi stările emoţionale omeneşti pot fi folosite ca termen de comparaţie, dar niciodată identificate cu cele ale roboţilor.

Manometrul cazanului de abur, care „reflecta" stările de presiune ale acestuia, nu putea fi luat drept „conştiinţa" lui. Iar „conştiinţa" roboţilor „U" se afla undeva între cazanul de abur şi om, principial mai aproape de primul, funcţional destul de aproape de al doilea.

Aprinzîndu-mi pipa, am trecut spre laborator. I-am văzut lucrînd, prin peretele transparent, şi m-am oprit. Îşi însuşiseră schemele complicate şi făceau într-o oră ceea ce un colectiv de ciberneticieni de mare calificare ar fi făcut într-o lună. Îşi mişcau mîinile ca într-un film proiectat de cinci ori mai repede. Comunicau între ei direct (prin radio) şi doar din cînd în cînd gemeau, sîsîiau, mugeau involuntar, ca un reflex sonor al stărilor prin care treceau.

Corpul piramidal, cu interstiţii, al geologului era aproape gata. Asemenea unei armuri dintr-un ev mediu cosmic zăcea pe masa lungă, punctat de scînteierile sudurii. Valentin îşi trecea mîinile de-a lungul trunchiului argintiu, apăsîndu-l, răsucindu-l şi

trunchiul tresărea. La o altă masă, sub apărătoarea de sticlă, Iordan închidea legăturile majore ale creierului.

Lobii erau prinşi unul de altul cu ajutorul unor bureţi de polimeri. Cele două sute de mii de microcristale aveau să stabilească între ele miliarde de legături chiar în procesul gîndirii. (La „U" operaţia era mai complicată — zece lobi, cu două milioane de microcristale.)

Curînd creierul fu închis în cutia lui şi introdus în partea mijlocie a corpului. Iordan se dădu deoparte şi Valentin cuplă centrii motori la cibeocreier. Închise apoi cutia craniană şi declanşă cîmpul energetic de probă.

Era un moment emoţionant. Cel puţin pe mine mă emoţiona întotdeauna.

Priveam corpul geologului ca pe o jucărie de basm. Şi el începu să tresalte — îşi mişcă marginile moi ale ventuzelor, întinse miinile şi le împreună, îşi roti trunchiul, îl încovoie, îl contractă. Apoi deschise ochii, ridicînd cele două mici ecrane de protecţie ale celor doi globi cenuşii.

Iordan şi Valentin îl priveau cu atenţie, verificînd succesiunea mişcărilor pe schemă. După jumătate de oră îl puteau da jos de pe masă, conectîndu-l la automatul de programare, la „învăţător". Ştefan se născuse deci, fără să orăcăie, fără dureri, gata să treacă în serviciul creatorului său, care trăgea din pipă. Copilul ce-şi făurea prima păpuşă nu putea fi mai încîntat decît mine în faţa acestui robot semispecializat. Şi era al optzecişicincilea montaj de geolog la care asistam — al şase sutelea montaj de cibeocreier pe care-l supravegheam. Ce însemnau oare toţi Setilă, Ochilă, Păsări-Lăţi-Lungilă şi Gerilă pe lîngă acest mecanism viu? Nici unul dintre roboţi nu ştia încă să ducă pînă la capăt isprăvile duhului lămpii lui Aladin, dar duhul nu era creaţia lui Aladin. Pe cînd toţi aceşti băieţi erau creaţia noastră, dezvoltîndu-se exact cum prevăzuse Kolmogorov cînd fundamentase crearea unor „mecanisme vii, pe deplin viabile, pe bază cifrică". Fantaştii visau, e drept, organisme mult mai complicate, pe bază bio, dar asta nu era de conceput înaintea anilor trei mii sau poate trei mii cinci sute. Pe cînd băieţii — oricît de unilaterali erau — existau, se mişcau, ne ajutau să investigăm Cosmosul.

— Şte — fan, spuse gros Iordan.

— Şte — fan, repetă Valentin.

Apăsară contactul fonic. Numele se înscrise în memoria fundamentală a maşinii. Era unul dintre semnalele primare.

Am intrat în laborator fără să vorbesc. „U" se întoarseră pentru o clipă, apoi reveniră la nou-născut. Ştiam că procesul trebuie grăbit. Le cerusem eu să-l grăbească.

În cele patruzeci de zile de zbor se stabiliseră legăturile fundamentale în interiorul lobilor, dar nu avusesem condiţii să-i asamblez, să-i verific. Asamblarea nu era permisă decît avînd asigurate toate condiţiile — pentru că era o operaţie delicată — şi chiar dacă pregăteam totul la bordul rachetei încheiam procesul numai la staţie. După formarea legăturilor în lobi — atît la semispecializate, cît şi la „U" — urma un îndelungat proces de fixaţie — într-o izolare totală. Treizeci şi două de zile, elementele creierilor se odihniseră în băile de curenţi. Era timpul minim necesar.

Valentin crescu intensitatea cîmpului. Ştefan tresări şi se ridică, oscilînd pe picioarele-ventuze. Păşi ca un pinguin, făcînd să se audă zgomotul caracteristic al pneumopodelor.

— Ştefan ! strigă scurt Valentin.

Geologul se opri, se răsuci în loc.

Valentin se întoarse spre mine, aşteptînd. Trebuia ca din primele clipe cibeocreierul să înregistreze vocea omului, cu toate că aveam să comunicăm numai prin semnale radio.

— Şte-fan, am spus tare.

Maşina porni spre mine.

— Stop. Stop.

Robotul şovăi, se clătină.

— Stop. Stop, semnalizară cei doi „U".

Geologul se întinse ca o gumă şi rămase aşa aproape de două ori mai lung.

— Defict, vorbi Valentin cu accent englezesc stricat. Învăţase asta de la suedezii de pe 1.33.1 — Defict.

Înţelegea comenzile verbale în opt limbi, dar reacţiona cel mai bine la romînă, limba lui „maternă". Engleza îi plăcea pentru termenii tehnici. Înlocuise în vocabularul propriu mai toţi termenii tehnici ai altor limbi cu cei englezeşti. Şi, fiindcă îi învăţase de la suedezi, îi pronunţa uşor deformat.

— Like a stick, gemu.

Asta voia să însemne „e ca un băţ". Întinse mîna, îl apucă pe geolog şi-l culcă la loc pe masă. Îl conectă şi-l deconectă în mai puţin de douăzeci de secunde. Dar ştiam că în perioada asta îi verificase terminologia comenzilor primare.

Pneumopodul porni din nou către mine şi de astă dată se opri la „stop", se îndoi la „jos", se întinse la „sus", trase la „trage". Apoi fu culcat din nou şi cuplat la automatul de învăţare. Programul „învăţătorului" fu fixat la „geologie, cosmogeologie". Cunoştinţele însuşite pe bordul navei trebuiau reînnoite.

— E bine, le-am spus băieţilor. Puteţi trece la celălalt. Mă culc. Dimineaţa — probe.

Le vorbeam laconic, apropiindu-mă uneori de limbajul lor mecanic : substantive şi verbe.

Apoi am făcut o mică plimbare — tremurînd de frig, în ciuda adierilor artificiale nocturne — şi m-am culcat. Era unsprezece şi treizeci de minute după ora Centrului.

★

M-am trezit foarte devreme. Dormisem prost. Mă îngrijora tăcerea danezilor. Nava „Mazo" dispăruse în sectorul lor alaltăieri, în regiunea din care, cu doi ani în urmă, „Gama" îşi transmisese ultima comunicare. De atunci nimeni nu mai dăduse de urmele ei. Şi Zdapoust de pe „Mazo" se oprise la mijlocul comunicării, iar flotila plecată pe urmele lui nu descoperise nimic. Însă danezii se aflau pe o planetă — pe solul mort şi rece al lui 1.33.1 — şi aveau cea mai bună instalaţie de emisie-recepţie !

Pentru prima oară de cînd venisem mă cuprinse frica — frica aceea străveche a omului aflat în faţa unor forţe necunoscute. Am aprins toate luminile staţiei, şi platoul deşert începu să sclipească. Apoi am pus în funcţie emiţătoarele. Nu voiam să mai aştept pînă seara pentru a lua legătura cu Centrul, respectînd riguros programul, aşa cum făcusem cu o zi în urmă.

O dată la unsprezece zile, danezii şi eschimoşii se găseau pe o linie dreaptă cu mine şi le puteam transmite amîndurora cu acelaşi fascicul dirijat. Interceptaseră comunicarea mea, dar nu răspunseseră, aşa cum ar fi avut datoria s-o facă. Şi eu nu mai revenisem, pentru că menţinerea timp de două minute a unui fascicul dirijat cerea un consum enorm de energie. Făcusem o prostie şi nu voiam s-o repet.

M-am dat jos din pat şi, în timp ce emiţătoarele zumzăiau, am răsfoit cărţile îngrămădite pe covor şi am vizionat un filmuleţ comic. Dar eram din ce în ce mai neliniştit şi ca să mă calmez mi-am făcut exerciţiile de respiraţie. Apoi am auzit semnalul Centrului. Trecuse mai bine de o jumătate de oră de cînd îi chemasem. (Undele făceau pînă acolo opt sute şi cincizeci de secunde). Îmi răspundeau aproape ininteligibil din cauza paraziţilor. La aparat era chiar Cernea !

— Danezii tac, am comunicat, eschimoşii la fel. De treizeci şi şase de ore.

— Ştim, răspunse Cernea. Danielssen e bolnav. Nierdhal a comunicat flotilei cerînd ajutor şi flotila a retransmis. Nici o urmă a lui „Mazo".

— Ce are Danielssen ?

— Maladie necunoscută. Halucinări. Furii paroxistice.

— Nierdhal cere ajutor ? Dar e medic ! Sau e şi el bolnav ?

— Nu ştiu. S-a întrerupt în mijlocul comunicării.

— S-a întrerupt ?

Strigasem în difuzor şi Cernea înţelesese.

— S-a întrerupt, repetă. Ca Zdapoust alaltăieri. Ca şi Gregor acum doi ani. Pe Centură s-a declarat alertă totală. O să avem nevoie de semispecializatele tale şi de băieţii tăi. Navele Centrului au plecat spre voi. Grăbeşte perfecţionarea logică a băieţilor. Să rezolve dileme, individualizări, să joace smismau. Eugen, nu te mai chinui să refaci legăturile cu danezii şi eschimoşii. Cheamă flotila din oră în oră. Verifică permanent cîmpurile de masă. Reluăm deseară. Salut, Eugen !

— Salut, am murmurat.

Nierdhal îşi întrerupsese comunicarea ca şi Zdapoust, ca şi Gregor ! Dar Zdapoust se aflase pe „Mazo" şi Gregor pe „Gama", pe cînd danezul transmisese de pe o staţie fermă, cu trei sute de kilometri diametru, avînd cea mai bună instalaţie de emisie-recepţie a Centurii ! Şi noi eram aici tocmai pentru a cerceta misterioasa dispariţie a Gamei. De aceea aduseserăm roboţi de toate tipurile, construisem staţiile, era un front al raţiunii ridicat cu migală în preajma sistemului Trigiter. Ştiam cu toţii că într-o zi se va întîmpla ceva. Dar în afară de pietrele mişcătoare nu se petrecuse nimic deosebit în cei patru ani de cînd lucram aici. Dispariţia lui „Mazo" mă intrigase fără să mă sperie, însă tăcerea lui Nierdhal mă îngrozea. Aparatele staţiilor aflate pe Centură nu înregistraseră nici o radiaţie necunoscută, nici o sursă nouă de energie, nici o variaţie a cîmpurilor de masă. Poate că eram prea puţini — oameni şi roboţi — pentru a investiga spaţiile acestea oarbe, dar nicăieri nu există o mai mare concentrare de cercetători şi cibercreieri. Şi aveam date atît de sărace pentru a putea înţelege ceva ! Gregor se întrerupsese acum doi ani chiar în clipa cînd începuse să emită. Spusese : „Aici...", apoi tăcuse. În urmă cu trei zile, Zdapoust comunicase eschimoşilor că-l dor braţele şi că e foarte obosit. Quetog recepţionase mesajul şi-l retransmisese lui Danielssen. După jumătate de oră, Centrul îl chemase pe Zdapoust, dar „Mazo" nu mai răspunsese. Şi flotila de intervenţii rapide plecase în direcţia lui. Nu găsise nimic ; interceptase doar mesajul lui Nierdhal. Apoi danezii au amuţit ca şi eschimoşii.

De pe Centură nimeni nu mai transmitea Centrului decît flotila şi cu mine. De ce oare îmi comunicase Cernea să verific permanent cîmpurile masice ? Grăbirea perfecţionării logice a băieţilor o înţelegeam ; aveau nevoie de ei pentru a prelucra pe loc eventuale informaţii. Dar cîmpurile... ? !

M-am îmbrăcat și am verificat înregistrările melce. Am corectat programarea atmosferică, apoi am intrat în laborator. Băieții terminaseră montarea semispecializatelor și „mașina învățătoare" îl verifica pe Ștefan.

Procesul se desfășura de trei mii de ori mai repede decît într-un creier omenesc și am așteptat prima pauză pentru a putea interveni. Am deschis unicul atlas al stației și am cerut emiterea definițiilor introductive:

„Scoarța solidă a globului pămîntesc — litosfera — fiind constituită în covîrșitoarea ei majoritate din minerale și roci, se poate spune că mineralogia și petrografia au ca obiect studiul analitic, fizico-chimic și genetic al acestei scoarțe" — a transmis geologul prin intermediul traductorului electronic. Auzea, înțelegea, dar n-avea organ de vorbire. Semispecializatele erau foarte rar înzestrate cu asemenea aparate.

— Forme de agregare? am întrebat. Era mai mult un joc decît o verificare. Verificarea propriu-zisă o putea face numai „învățătorul".

— Agregate concentrice sau sferice cu aspect concreționar, cu variantele lor în cruste stalactitice, stalagmitice, struguriforme, reniforme, mameloneare — limonitul...

— Mda, am murmurat, închizind traductorul.

Pe unul dintre rafturi se afla o cărticică întocmită de un popularizator al chimiei metalelor. Autorul obișnuia să scrie și povestiri fantastice împreună cu soția lui — lipsite de haz și înecate într-o burlescă beție de cuvinte. Afișa însă o atitudine ex catedra și în viață și în scris, și cînd nu mă plictisea mă silea să devin malițios. Privind coperta, am zîmbit fără voie.

— Este bine, spuse Iordan derutat. Este prima definiție a formelor de agregare. Este bine. Omul verifică din nou?

— E bine, am spus. Dar mă gîndisem la altceva, de aceea am surîs.

— Laimănit, hirii Valentin.

L-am privit pieziș. Nu se putea dezbăra de „anglicizarea" termenilor ce-i aminteau tehnica.

— Limonit, am pronunțat. Vorbește corect.

Se înclină, arătîndu-mi țeasta albastră și urechile clăpăuge.

— Am înțeles. Voi vorbi corect.

Soarele strălucea orbitor. Arătau amîndoi cam descărcați (derma obrajilor pungită, brațele, lipsite de tonus, cădeau, ochii clipeau prea des).

— La culcare, am ordonat. Acum. După încărcare, conversație verbală.

S-au dat înapoi cu spatele și s-au așezat pe jos. Soarele periocalia era sursa lor de energie și se încărcau inhibîndu-și orice activitate. De obicei procesul de încărcare se desfășura pa-

ralel cu munca de zi cu zi, căci orice sursă de lumină acţiona asupra fotoelementelor. Dar acum făcuseră un efort suplimentar şi nu voiam să-i uzez.

Era ora la care de obicei dormitam în mijlocul platoului, după ce mă scăldam în micul bazin al staţiei. La fel ca în fiecare zi, m-am aruncat în apa rece, în vreme ce norii îşi începuseră defilarea. Ultimul fu ajuns de o adiere şi se destrămă — aşa cum se întîmplase şi ieri şi alaltăieri. Îmi era prea lene să-l adun şi am continuat să înot, gîndindu-mă la Nierdhal. Apoi m-am îmbrăcat, încă ud, şi m-am îndreptat spre laborator. Băieţii stăteau cu spatele unul la altul şi vorbeau. Le întrerupsesem transmisia directă (prin unde radio) pentru a-şi exersa comunicarea prin vorbe, pe care le foloseau prea puţin în ultima vreme. Exerciţiul era extrem de preţios pentru studiul prin analogie al gîndirii, şi aveam obligaţia să-l conduc şi să-l consemnez. De un secol, roboţii învăţaseră să vorbească, şi conversaţiile lor — pe măsură ce deveneau mai complicate, mai subtile — furnizau material ciberneticienilor, fizicienilor, biologilor, reflexologilor.

În al doilea rînd, exerciţiul îi dezvolta, făcîndu-le mai complexe legăturile cibeocreierului. În al treilea rînd, asta mă amuza copios. Era mai pasionant chiar decît o partidă de smismau.

Am deschis dictafonul şi m-am apropiat de ei, tupilindu-mă. În prezenţa mea se inhibau totdeauna.

— Danezii n-au chemat, spuse Iordan. Nu ştiu ce-o fi cu danezii.

Erau cuvintele mele. Le auzise şi le memorase. Folosea mereu cuvintele mele.

— Da. Nu ştiu ce-o fi cu danezii, întări Valentin. Ei au o antenă uriaşă, cea mai uriaşă antenă.

— Au o navă mare. O navă de culoare aurie. Eschimoşii au o navă galbenă.

— Au un băiat patruped, şopti Valentin.

— Nu patruped. Patrupod.

— Patruped. Nu patrupod.

— Octopod, nu octoped.

— Biped, nu bipod.

— Miriapod, nu miriaped.

Valentin se opri. Calculă.

— Pînă la patru picioare — ped, spuse. După aceea — pod.

— De ce este?

(Însemna „de ce este aşa"?)

— Funcţional. Uzual.

Tăcură. Nu le dădusem nici un subiect. Aveau sarcina să vorbească şi nu ştiau ce temă să-şi aleagă. Contradicţia îi stimulase

o clipă, dar, după argumentarea lui Valentin, ajunseseră la aceeaşi concluzie.

— Eu am patru ani pămîntești, spuse Iordan. Sînt „U".

Alesese fraza cea mai banală. Aşa cum încep copiii spre a se recomanda şi a-şi declara virsta.

— Eu am trei ani pămîntești, spuse Valea. Sînt „U".

— Eu am un an mai mult, spuse Iordan.

— Eu am un an mai puțin, spuse Valentin.

Tăcură din nou. Dar trebuiau să vorbească. Iordan reîncepu.

— Pe o mică plută, in oceanul cosmic...

Era cîntecul primului cosmonaut. Îl știa şi Valentin.

— Este cîntec, spuse. Nu este discuție. Discuție — contradicție. Discuție — mesaj. Discuție — informație. Știu cîntecul primului cosmonaut.

Iordan se opri. Celălalt avea dreptate. Era o mare calitate a roboților „U". Nu puteau pălăvrăgi niciodată. Pentru că nu simțeau nevoia să se descarce vorbind. Nu simțeau nevoia să comunice decit fapte cu totul noi şi numai omului. Dar li se ordonase să converseze. Sarcinile, dacă nu erau infirmate, trebuiau duse pînă la capăt. M-am apropiat de ei. Auzindu-mă, au sărit în picioare.

— Cine e cel mai inteligent dintre voi doi ? am intrebat.

Deschiseră gurile şi ridicară mîinile, semnul uimirii profunde.

— Stabiliți, am spus retrăgindu-mă. Revin peste patruzeci de minute.

Era unul dintre testele cele mai complicate. Cum s-ar fi descurcat oare oamenii la intrebarea asta ? Din fericire nu se punea decit cibeocreierilor. Roboții răspundeau obiectiv, impersonal. Impersonal in sensul unei analize imparțiale. Căci, datorită practicii, ei îşi formau individualități distincte, caracterizate prin numărul şi, mai ales, prin caracterul legăturilor interioare.

Știam că nu vor scoate nici un sunet timp de cel puțin un sfert de oră. Dacă li s-ar fi permis vorbirea directă (radio), ar fi consumat prin chestionări sute de mii de intrebări privind cunoştințele şi caracteristicile funcționale ale fiecăruia. Dar prin viu grai asta ar fi cerut luni de zile. Era mai complicat decit un concurs desfăşurat la curtea califului Harun al Raşid, unde, răspunzind la trei intrebări, ciştigai cununa înțelepciunii. Aici nu puteai fi „isteț", dibaci, sofist. Înainte de a hotărî care e mai deştept dintre ei, dinşii scormoneau tainițele noțiunii spre a o defini. Şi aveau să răspundă apoi in cunoştință de cauză, raportind la definiția stabilită, tot ceea ce se putea grada valoric in raport cu ea. La fel de bine aş fi putut să-l intreb — cine e mai zoolog, mai ager, mai obosit dintre voi ? Operațiile premergătoare ale răspunsului s-ar fi desfăşurat la fel. Știam asta şi, cu toate că în linii mari cunoşteam succesiunea deducțiilor, a ipotezelor, a analogiilor,

aş fi dorit grozav să cunosc procesul în amănunţime. Dar nu se putea. Aveam să asist doar la enunţarea citorva concluzii, asemenea unui spectator căruia nu-i e îngăduit să vadă decît finalul piesei. Dar însuşi acest final mă pasiona. Mizam pe Iordan — patru ani de viaţă, specializare în horticultură şi în creşterea de animale, educaţie estetică, gospodărească. Lucrase cu mine tot timpul (ca şi Valentin, de altfel), în afară de cele două luni cînd îngrijise grădina plasticienilor din Delta Dunării, unde i se încărcase memoria cu fel de fel de anecdote. Iar anecdota — după cum se ştie — dezvoltă aptitudinile analitice. Era mai subtil, mai sensibil. Fiind la fel de receptiv, Valentin abstractiza mai greu, dar persevera în elaborarea raţionamentelor dificile. Nu, era clar. Pe o scară gradată de la unu la o sută, Iordan ar fi ocupat locul 85, iar Valentin 79.

Îi auzii deodată gemînd. Iordan gemuse primul. Ajunsese deci primul la o concluzie demnă de a fi expusă.

— Cultura e un exerciţiu pentru inteligenţă, spuse. Cultura nu este inteligenţă.

„Groaznic! — mi-am spus. A bătut pe loc şi enunţă banalităţi flagrante!"

— Experienţa la fel, mormăi Valentin.

— Inteligenţă — instrument? întrebă Iordan.

— Instrument, răspunse celălalt.

— Calitatea instrumentului se verifică funcţional.

— Acuitatea observaţiei, memoria, fantezia, capacitatea analitică — toate la un loc — inteligenţă, spuse Valentin.

— Nu, funcţional! pronunţă Iordan apăsat.

Era într-adevăr ceea ce îmi închipuisem. Dar aveau îndoieli şi le înlăturau. Stabiliseră că inteligenţa e un instrument (era punctul lor de vedere) şi că trebuie privită deci funcţional, nu prin adunarea diferitelor ei componente, didactic separate. Valentin ar fi preferat o sistematizare a laturilor inteligenţei — Iordan nu accepta. Punctul de vedere al lui Valentin corespundea metodei (pentru mine dubioasă) a testelor. Iordan dorea o verificare. Dar cum?

Ca de obicei, oricît încercau să reproducă vorbirea omenească, roboţii erau mult prea obişnuiţi cu limba mecanică pentru a nu resimţi influenţa ei. În vorbirea curentă, numai treizeci la sută din cuvinte — în cel mai fericit caz — reprezintă mesajul. Restul e umplutură — stereotipie, amabilitate, suport liric, umoristic. De aceea, şi Iordan şi Valentin păreau mai mult decît eliptici. Dacă li s-ar fi permis, ar fi înlocuit discuţia cu un şir de replici reduse la substantive şi verbe, însoţindu-le de o gestică succintă.

Pe neaşteptate se apropiară de tabla neagră fixată pe peretele laboratorului şi Iordan începu să şuiere. Valentin îl imită. Erau iritaţi, desigur, datorită constrîngerii impuse de folosirea vorbirii

curente. Şi vedeam că-şi mişcă obrajii, că dau din miini, dar nu mai auzeam decit un şuierat neintrerupt. Se sileau să-şi incheie disputa in cadrul timpului oferit pentru asta, şi vocile li se subţiaseră ca o bandă sonoră accelerată. Ciripiră astfel, citeva minute, scriind de zor, apoi şterseră tabla şi tăcură. Aşteptam să revin.

Mă apropiai de ei, trăgind tăcut din pipă. Mai dădusem testul acesta şi altor roboţi, dar acum eram mai curios ca de obicei să aflu rezultatul.

— Inteligenţa este instrument, incepu Iordan.

Se lansă apoi intr-un şir de consideraţii atit de concentrate incit erau aproape neinteligibile. Le împănase cu termeni tehnici, şi relatarea lor ar fi la fel de atractivă ca descrierea amănunţită a unei vechi experienţe de chimie nucleară. Din punctul lor de vedere, reieşea că inteligenţa nu poate fi verificată decit practic, în situaţii date, considerindu-se pe cit posibil de sine stătătoare — în afara culturii, experienţei personale, temperamentului. Dar metoda — sublinie Iordan — era „nevie" (adică didactică, falsificind in bună parte realitatea). Şi el şi Valentin işi investigaseră activitatea in cinci mii de cazuri concrete, precise. Putea să mi le relateze iu mai puţin de opt sute de ore. Am refuzat, ceea ce l-a deconcentrat puţin. A cerut voie să dea măcar citeva exemple. Am admis trei. Aşa obişnuia nu numai Harun al Raşid, dar toţi ceilalţi regi înţelepţi, incepind cu Solomon.

Iordan sortă îndelung pildele, şuieră puţin cu Valentin, apoi mi le istorisi pe cit se putea de scurt. Istorisirea dură două minute. Cu introducere, explicaţii — în sfirşit, după regulile naraţiunii omeneşti — cele trei exemple ar suna cam aşa.

Primul: Iordan călătorea la bordul unei nave fotonice. Era bine pe navă — linişte, lumină. În faţa lui, Eugen se pregătea de asolizare (Eugen eram eu), iar Valentin învăţa construcţia motoarelor mezonice. Deodată s-a dat comanda de frinare şi totul a inceput să vibreze, să se infierbinte. Au asolizat pe cosmodromul opt de pe Marte. Cind fumul s-a risipit, Iordan a văzut clădiri foarte inalte, închise in calote transparente. Se înălţau pretutindeni antene argintii, care miroseau a oţel cu cobalt, şi plase pentru particule cosmice, mirosind a praf incins. Soarele roşu strălucea. Omul a coborit primul, apoi Iordan şi Valentin. Omul a ris de Valentin şi i-a spus: „Parcă eşti un marinar beat". Era vesel, de aceea ridea. Mirosea a ploaie artificială, a nasturi de plastic mici şi a mătase. De jur imprejur erau înconjuraţi de infraroşii — cincizeci şi opt de surse. Şi deodată Iordan s-a speriat. Un ciine — un ciine care se naşte mic şi creşte, nu unul dintre aceia metalici, construiţi in laborator — lătra şi fugea. S-a repezit spre Iordan, care abia a putut să se ferească din calea lui. Ştia că n-are voie să-l lovească. Ciinele mirosea a raţă. Mincase o raţă pentru

că, altfel, ciinii miros a ciine. După aceea a apărut un om, în fugă. Era comandantul cosmodromului. Ţipa, era infuriat, dar patrupodul (se corectă imediat : patrupedul) nu-l asculta. Ciinii care se nasc şi cresc sint neascultători, trebuie demontaţi. Au o greşeală în schemă.

Ciinele intră într-o clădire. Comandantul după el. Omul rîse din nou. Omul rîdea mereu. Era vesel (roboţii obişnuiesc adeseori să repete concluziile trase din observarea fenomenelor), apoi ciinele apăru pe un balcon, încercă să sară pe un altul, dar se agăţă într-o sfoară caldă (?) şi rămase atirnat în ca. Putea să moară spînzurat. Şi deodată s-au deschis toate ferestrele şi uşile şi au ieşit oamenii. Erau comandanţi mari, piloţi de cursă lungă. Miroseau a piele, a ceapă, a zorn (fruct venusian), a unghii, a ceasuri. Toţi oamenii strigau. Cel care fugise după ciine s-a legat cu un cordon, şi-a dat drumul pe faţadă şi a prins patrupedul. A tăiat sfoara caldă (?) şi a luat ciinele cu el. Făcuse un exerciţiu periculos. De obicei, la treburi din astea se folosesc pneumopodele, care, cu ventuzele lor, se caţără oriunde.

— De ce s-o fi urcat comandantul pînă acolo ? a întrebat omul. Ciinele latră, fură gişte. De ce l-a salvat ?

Iordan şi Valentin au început să gîndească intens.

— Comandantul se joacă, a spus Valentin. Şi Eugen se joacă. Se urcă pe munte. Nu prinde nimic, nu caută nimic, nu studiază nimic.

— Pe munte urc ca să fac sport, a explicat omul. Sportul ajută la sănătate : aer, mişcare. Dar comandantul era speriat că-i moare ciinele. De ce ?

— Îl iubea, a spus Iordan. Oamenii iubesc orice — cai, ciini, roboţi, pomi. Dacă văd mult timp un lucru, îl iubesc.

— Cum adică ? s-a prefăcut omul că nu înţelege. Eu văd strada mereu, şi cerul ! Crezi că le iubesc ?

— Da, cred. Mai mult cerul decit strada, pentru că sintem mereu în cer, cu toate că nu există cer.

— A iubi. A simţi, a murmurat omul. Ce simţi cînd iubeşti ?

Iordan a tăcut. Valentin a tăcut. Nu ştiau ce simţi cînd iubeşti.

— Asta ştiu numai oamenii, a spus după aceea Iordan. E un fel de obişnuinţă care doare. Aşa scrie. Ca atunci cînd trebuie încărcate fotoelementele şi căutăm lumină.

— Hm, bine, a mormăit omul. Dar să ştiţi că oamenilor le e şi milă.

Asta a fost primul exemplu. Iordan înţelesese mai bine ce simt oamenii. Se arătase mai inteligent decit Valentin.

A urmat exemplul al doilea :

Valentin şi Iordan erau singuri. Le era frică. Puţină frică. Omul plecase şi ei abia se mişcau acoperiţi de blindaje izolante.

Era prima lor asolizare pe planetele de cesiu. Navele își luaseră zborul, lăsînd oameni și roboți pentru a construi stația. Scoarța planetei plesnea, lăsînd să țișnească geisere de foc. Flăcările verzi ardeau șuierind. Se opreau și, brusc, detonau iarăși. Cei doi „U" s-au îndreptat spre punctul de adunare. De patru ori scoarța s-a prăbușit sub ei — albă, friabilă —, lăsînd să apară vîrtejuri de pastă bolborosindă. Le era din ce în ce mai frică. Nu vedeau nici un loc ferit. Ploua de jos în sus și mirosea a cesiu fierbinte, a hidrogen, a clorat de potasiu. Iordan a auzit cel dintîi strigătul. Era un strigăt ascuțit, care venea de jos, din adînc. S-au oprit și au ascultat, dar nu se mai auzea nimic. S-au întors, au început să caute. N-aveau voie să plece mai departe cînd cineva era în primejdie. Au văzut apoi o carcasă ovoidală peste care se prăbușise un bloc de stibiu în stare pură. Nu se vedea ce e înăuntru — un om sau un robot. Iordan a spus că strigase un om, Valentin credea că auzise un robot. Flăcări verzui țișneau, arzînd blindajul celui căzut. S-au aplecat amîndoi să-l ridice — n-au putut. Blocul aproape se incrustase în foile de plastic metalizat.

— Să chemăm cățărătoarele, forezele, a comunicat Iordan.

— Arde pînă atunci, a răspuns Valentin.

Au analizat procesul de ardere a blindajului. Putea să mai reziste două sute de secunde.

— Să salvăm cibeocreierul, a spus Iordan, scoțînd tunul de infraroșii.

Voia să taie în două forma prăbușită.

— Dacă e om? l-a oprit tremurînd Valentin. Nu e voie să tai oamenii în două. Trebuie să-l tragem pe dedesubt. Să scobim o gaură. E pericol de moarte.

Și a început să tremure și el.

— Cum? a întrebat Iordan.

Adică „cum știm dacă e om sau robot?" Blindajele erau identice (una dintre ideile proaste ale laboratorului P. U. la care apoi s-a renunțat). Cel dinăuntru nu mai comunica. Nu era timp pentru studiu.

— Cîmpul! a strigat Valentin. Comunicăm prin el!

S-a culcat pe burtă de o parte a formei. Iordan a făcut la fel de cealaltă parte. Și-au lipit carcasele de carcasa celui căzut, au făcut apelul radio. Apelul era perturbat. În carcasă exista o masă metalică! Mai erau cincizeci de secunde. Au tăiat cu grijă partea de jos a carcasei, acoperind zona de lucru cu o calotă ajutătoare. Au închis-o apoi prin sudură. Picioarele robotului de la genunchi au rămas prinse sub blocul de stibiu și au ars numaidecît.

— Și dacă era om? am întrebat.

— Am fi săpat un șanț sub el. Dar dedesubt clocotea pasta de cesiu topit, în care am fi ars cu toții. Toți trei.

— Povestirea e destul de încurcată, am spus.

Intr-adevăr, nu găseam o soluție mai bună decît a lor — care nu-mi părea grozavă.

Și cine credeți că s-a dovedit mai inteligent in situația dată?

— Valentin, spuse Iordan. Funcțional.

— Asta inseamnă că a avut mai multe cunoștințe tehnice? am intrebat.

— A știut să aplice cunoștințele tehnice, spuse Iordan. Eu am tot atitea cunoștințe ca și el.

Aș fi vrut să comentez rolul experienței directe și indirecte în legătură cu exemplul dat, dar insemna să ating definiția găsită și admisă de amindoi. Și n-o doream, cunoscind capacitatea lor in logica formală.

Și iată al treilea exemplu:

In marele laborator al Centrului explodase mineralul necunoscut adus de pe Venus. Luminile se stinseseră. Oamenii fugeau. Se lăsase un intuneric friguros și cimpurile magnetice oscilau innebunite.

Valentin și Iordan au fost scoși la urmă de sub clădirea dărîmată. Erau jupuiți, turtiți. Au fost așezați pe iarbă. Au incercat să ia legătura intre ei prin radio, dar n-au putut. Li se defectase emițătorul transmisiei directe. Atunci au vorbit.

— Miroase a moarte, a spus Iordan.

— Nu, a răspuns Valentin.

— Miroase a moarte, a insistat Iordan.

— Moartea miroase a clorat de bor, a precizat Valentin. Acum miroase a sulfat de amoniu. Asta e viață, iuțeală, mișcare.

— Asta e moarte. Rigid. Blocat.

Au tăcut calculind. Totdeauna cind se contraziceau prin glas sau prin radio își verificau, după citeva replici, ipotezele în lumina argumentelor aduse de celălalt.

— La tine moartea miroase a clorat de bor. Lichidul precipită, a spus Iordan. Ești altfel.

— Tu ești altfel. Moartea ta miroase a sulfat de amoniu. Lichidul cristalizează.

— Dacă sintem altfel amindoi, sintem la fel.

— Nu. Altfel.

Iordan a tăcut. S-a gindit. A incuviințat.

— Altfel. Joc de sensuri.

Intr-adevăr, construiți la un interval de un an unul față de celălalt, aveau centrii motori cufundați in băi de lichide diferite. Lichidul folosit de constructorul lui Iordan era descompus și precipitat de sulfatul de amoniu. Cel utilizat de creatorul lui Valentin cristaliza in contact cu cloratul de bor. Moartea mirosea altfel pentru fiecare dintre ei. Înțeleseseră asta, dar li se părea foarte bizar.

— E limpede, am spus. Ați oprit aici raționamentul?

— Nu, a spus Iordan.

Şi continuă.

— Moartea este adevăr fundamental. Moartea miroase altfel pentru fiecare, deci adevărurile fundamentale miros altfel.

— Adevărurile nu miros, îl corectase Valentin.

— Sînt diferite categorii „U". Fiecare categorie are alte adevăruri fundamentale. Adevărurile lui. Afară de cel de bază.

— Omul e stăpînul tău. Supune-te Omului. Lucrează pentru Om, exemplificase Iordan „adevărul de bază".

— Da, încuviinţase Valentin.

— Cine a raţionat cel mai bine în cazul ăsta? am întrebat.

— Amîndoi, spuse Iordan. Simultan. Paralel.

— Şi atunci?

Erau, cum s-ar spune, 1,5 la 1,5.

— În trei exemple — esenţa, spuse Valentin. Pentru precizie — tabelul.

Se socoteau deci, în linii mari, la fel de inteligenţi. Calculul amănunţit putea însă indica deosebirile dintre ei.

Îmi arătă tabla acoperită de semne. Notaseră cinci sute de cazuri din cele cinci mii investigate. Le afectaseră coeficienţi şi le grupaseră în scheme. Reieşea că Iordan e mai visător şi mai sensibil — aşa cum îmi închipuisem —, dar mai inert, mai greu adaptabil la funcţii noi. Iar Valentin abstractiza mai uşor decît crezusem.

— Şi atunci? am repetat.

Nu răspunseră. Nu înţelegeau.

— Care e mai inteligent totuşi? Din exemplele esenţiale aţi ieşit egali. Dar după tabel?

— Aşa, răspunseră, indicîndu-mi schemele. Altfel, se infirmă ipoteza.

M-am înroşit. Îmi explicau că întrebarea e falsă. Că fiecare are o altfel de inteligenţă. Nu eram de acord cu ei, dar n-aveam timp. Voiam să-i trec la smismau.

Smismaul e un joc ce nu place tuturora. Are reguli mai elastice decît şahul şi e plin de surprize. La început se reducea la întrebări simple: ce cantitate de informaţie conţine lumina unui far. Apoi s-a amestecat cu „ghicitorile logice": ghiciţi unde e comoara din Insula Piraţilor dacă s-au şters semnele de pe stîncă. Apoi s-a ajuns la povestirile cu detectivi (Holmes, Maigret, Templar) şi — pentru că teoreticianul jocului era japonez, Mitsuri Smismau — ansamblul de reguli şi formule a căpătat numele lui. Ţi se spunea o poveste şi trebuia să-i găseşti finalul. La clasici era mai uşor. Premisele impuneau în mod riguros concluziile. Şi la moderni te descurcai, chiar cînd aparent erau absurzi. Mai greu era la scriitorii de mîna a doua, care mimau realitatea. N-aveau destulă fan-

tezie nici pentru soluția realistă, nici pentru cea absurdă și inecau totul în metafore.

Preferam totdeauna smismaul în locul șahului, dar roboților nu le prea plăcea. Cu toate astea era unul dintre exercițiile cheie pentru roboții „U" și trebuia să-i pun să-l joace. Am luat una dintre vechile broșuri numite „anticipative" și le-am dat-o. Iordan a răsfoit-o suflind în ea — cu mișcările caraghioase ale unui bucătar care cercetează grăsimea găinii după piele — și mi-a înapoiat-o.

— Știu asta, a spus. Fals. Știu.

O cunoștea și nu-i plăcea. Era vorba de un soi de gigantomanie cosmică — milioane de nave construind culoare de paramaterie. Ideea interesantă era asezonată, din păcate, într-un sos bombastic. „U" nu puteau suferi sciencefictionurile decit dacă puteau afla ceva din ele sau, măcar, dacă aveau „suspense" — asta îi intriga, îi făcea să raționeze. Exprimarea defectuoasă, platitudinea le interpretau ca pe niște dezinformări sau informări cu mesaj zero. Și nu erau prea departe de realitate.

I-am luat cărticica din mină și am pus-o la loc pe raft. Deasupra noastră cerul devenea roz și platoul căpăta nuanța unui boboc de trandafir. Roboții păreau mai verzi, cocliți pe la încheieturi.

— Dormiți, le-am ordonat. Treceți la soare și dormiți !

Simțeam cum mă cuprinde din nou neliniștea aceea blestemată care mă chinuise toată noaptea. Mă mai încercase de multe ori pe rutele lungi, la primele asolizări pe planetele necunoscute. Dar acum era aproape ca o senzație fizică de apăsare și lipsă de aer. Ar fi trebuit să le găsesc băieților o temă pentru smismau, așa cum îmi indicase Cernea, dar voiam s-o gindesc mai intii. Inima îmi bătea foarte tare și respiram căscind gura O temă pentru smismau... o temă pentru smismau...

Am intrat în stație și am deschis jurnalul de bord. Am trecut data — 27 VI 2205 — și am consemnat citind înregistrările aparatelor :

METEO

Atmosfera stabilizată 3 150 m. Culoare marcată roz — roz — roz. Temperatura la răsăritul soarelui minus 20 grade. Maxima, plus 27 grade. Adieri naturale (reduse) în jurul stației, cu caracter vertical. Evaporație medie.

ANIMALE

Tigrii vioi. Vulpile speriate. Iepurii înfometați. (Deasupra aparatului de recepție dormitează un iepuraș alb, adus de Iordan). Pescărușul picotește mereu. Peștii au crescut. Ar trebui să-i gătesc (Lipsește o carte de bucate). Ar trebui aduse vaci și oi. Iordan știe să mulgă.

PLANTE

Florile deschise ca în iulie în zona temperată. Pepenii aproape copţi. (Semănaţi acum trei săptămîni). Culoarea albastră a strugurilor s-a învineţit uşor. (Vom bea vin albastru cu sclipiri mov). Caisele s-au uscat pe crengi. Sînt mai bune uscate decît crude. Perele sînt foarte dulci, translucide şi parfumate, ca nişte fructe zaharisite. Banana-liliac e umplută cu o pastă densă, aromată, care se topeşte în gură. Pomii ornamentali s-au cocoşat.

IORDAN ŞI VALENTIN

Lucrează fără pauze. Au efectuat primul test dificil. După-masă le voi da un smismau. Poate Holmes, poate Lupin.

Încercam zadarnic să mă destind, jucîndu-mă cu notaţiile. Voisem să par vesel, dar eram numai obosit. Trecuse o oră şi un sfert de cînd vorbisem cu Cernea. Trebuia să chem flotila. Am mai adăugat în jurnal: „Favorit la smismau — Iordan". Apoi am deschis locatoarele, lăsîndu-le să descopere navele lui Brighton (se găseau cam la cincisprezece milioane de kilometri de staţie), şi i-am chemat pe băieţi. Voiam să asiste la operaţie pentru a o putea continua singuri la nevoie. Intrară, lovindu-se unul de altul, şi se apropiară de scaunul meu.

— Smismau mai tîrziu, am spus. Acum legătura. Iordan, teleemisia.

Iordan acţionă emiţătorul. Ecranul se lumină. Puteau să ne vadă pe toţi trei şi, dacă răspundeau, la fel, să-i vedem şi noi pe ei în ecranul-recepţie. Zumzăind uşor din cauza încordării, băieţii priveau cu atenţie dreptunghiul luminescent. Locatoarele continuau să se mişte foarte încet deasupra acoperişului. Trecuseră două minute de cînd începuseră să se rotească şi nu descoperiseră încă nimic. Cu capul dat pe spate, pescăruşul le urmărea mişcările hipnotizat. În fiecare dimineaţă se cocoţa pe cea mai joasă volută a cadrelor argintii, ţipînd şi scîncind. Cînd soarele se ridica prea sus şi aerul se încălzea, se refugia în bazinul său, la adăpostul trestiilor. Dar în timpul zilei, cînd aparatul era pus în funcţiune, revenea, rotindu-şi ciocul o dată cu antenele. Îi vedeam de jos în sus, prin acoperişul transparent, pieliţa veştedă a labelor. Se opinti deodată şi, cu o singură bătaie a aripilor, se aruncă pe tija locatorului. Se strecură apoi în umbra uneia dintre antene şi rămase nemişcat.

— Flotila! exclamă Iordan.

Ecranul receptor se lumină ca de un fulger depărtat. Totul dură o frîntură de secundă şi mi se înfăţişă încăperea navei-comandant. Cinci figuri de oameni crispate, descompuse mă priveau. Ţineau gurile căscate, într-un strigăt mut de groază şi du-

rere. La picioarele lor erau prăbușiți alți trei oameni, convulsionați. Înainte ca imaginea să se stingă, fonoreceptorul pocni ascuțit. Apoi ecranul se întunecă.

— Ce... e asta ? ! am șoptit.

— Moarte, răspunse Iordan. Flotila, moarte.

Îmi simțeam picioarele grele și brațele îmi atîrnau. Continuam să văd gurile căscate, ochii bulbucați, degetele încovoiate ca niște gheare. Se aliniaseră pentru a-mi transmite imaginea asta de coșmar ! Cu o mișcare rapidă am comandat axarea locatoarelor pe direcția Centrului.

— Descifrează mesajul, i-am spus lui Valentin.

Toate transmisiile radio — mai ales cele dirijate — se făceau prin mesaje concentrate. Totuși nu recepționasem niciodată vreun mesaj mai scurt de două secunde. Asta echivala cu o sută cincizeci de secunde de vorbire curentă. Pocnitura auzită fusese infinit de scurtă — ca și cum cineva mi-ar fi descărcat o scînteie electrică în ureche. Chiar trecută pe benzile încetinitoare avea să fie foarte redusă.

— Mesajul, spuse Valentin, întinzîndu-mi pîlnia omnifonului.

— Moarte ! șuieră vocea înregistrată, pe care am bănuit-o că este a lui Brighton. Nu atingeți instalația radio ! Comunicați Centru direct ! Met...

Comunicarea se întrerupse. Zgomotul de fond al aparatului continua să se audă foarte slab. Iordan făcu un pas înainte, pentru a pune în funcțiune emisia.

— Stai, am urlat. Înapoi. Nu atingeți nimic.

Deasupra noastră, locatorul continua să se învîrtească foarte încet. Și deodată, din vîrful acestuia, pescărușul se prăbuși pe acoperișul stației.

I-am făcut semn unuia dintre băieți să mă sprijine și m-am urcat pe umerii lui. Voiam să văd pasărea de aproape. Avea ochii bulbucați și din cioc i se prelingea o picătură de sînge. Picioarele și gîtul îi erau scuturate de spasme.

Am sărit jos de pe umerii lui Iordan și m-am repezit către iepurașul ce dormita pe aparatul de recepție. Am bătut din palme, am strigat, dar animalul nu se mișca. Îmi era frică să-l ating.

— Moarte, gemu Iordan.

— Moarte, îngînă Valentin.

M-am dat înapoi tremurînd. De jur împrejur sticleau ecranele. Blocurile lor cenușii ascundeau moartea. Aș fi vrut să opresc rotirea locatorului, dar el continua să pipăie, macabru, cerul străin.

— Afară, am ordonat. Nu atingeți nimic.

Am ieșit pe platoul portocaliu, încins de soarele portocaliu și m-am adăpostit în spatele pomilor decorativi ale căror frunze portocalii foșneau ușor. Băieții se ghemuiră lîngă mine speriați.

— Ce poruncește Omul? întrebară într-un glas. Mă supun Omului.

— „Met", am murmurat. Ce e asta „met"? Și deodată am strigat: Ce e as — ta „met"?

★

Eram singur. Niciodată nu fusesem atît de singur și atît de departe. Și ei rînjeau acolo, morți, pe nava mută, asemenea Olandezului Zburător. Și danezii tăceau. Și nu puteam comunica nimic Centrului, fiindcă nu trebuia să ating instalația. Gregor se întrerupsese, și Zdapoust, și Nierdhal, și Brighton. Dar mai era și Danielssen și Quetog și Naino. Și era flotila — trei nave, o sută de oameni!... „Met"! Ce însemna „Met"...?! Trebuia să dau jos pescărușul, să-l examinez îndeaproape. Dar operația asta putea fi periculoasă, mortală. Ca și analiza iepurelui. De ce căzuse pescărușul de pe antenă? Fusese iradiat cu corpusculi necunoscuți? Sau era o simplă coincidență?!

— Unde e Ștefan?

— Studiu roci. Elementar, a răspuns Iordan.

— Bine, am spus. Adu-l.

Iordan plecă și Valea își pendulă capul, prostește.

Trebuia oare să fug? Aveam două nave. Una mare — cea cu care transportasem semispecializatele, semințele, aparatele — și alta mai mică — pentru patru persoane, consacrată rutelor medii. Să-i las pe băieți cu instrucțiuni precise și eu să plec în întîmpinarea navelor Centrului? Sau să-i trimit pe ei, pe unul dintr-înșii?

Ștefan apăru lipăind, ca o dihanie fără cap. Iordan îl urma, sîsîindu-i comenzile.

— Să ia pasărea de acolo și să o ducă în laborator.

Iordan îi transmise porunca și pneumopodul se apropie de peretele stației, îl pipăi cu mișcări repezi și ciriii ceva.

— Sticlă metalizată, îmi traduse Iordan.

— Dracu' să-l ia! am mormăit. Nu vreau să aflu compoziția obiectelor. Să dea jos pasărea.

Geologul își lipi unul dintre picioare de perete, se autoreglă și porni să urce pe suprafața verticală, ajutîndu-se de ventuzele mîinilor. Se orienta cu multă siguranță. Întinse brațele, se săltă pe acoperiș și apucă pescărușul.

— Atenție! am comunicat prin radio. Nu strica! În laborator!

Pneumopodul coborî și o luă înaintea noastră ca un pinguin în armură de cavaler. Deschise ușa laboratorului, împingînd-o cu partea superioară a corpului și se opri.

— Pune-l pe masă! am spus.

Ventuza mîinilor se desfăcu şi pescăruşul, puţin stîlcit, fu aşezat pe masă.

— Să aducă şi iepurele ! am ordonat.

— Cine ? întrebară în cor cei doi „U".

— Ştefan.

Iordan nu înţelegea de ce nu e trimis chiar el să aducă iepurele. Era doar specialitatea lui... „păsări şi animale mici". Ieşi împingînd pneumopodul ca pe un aspirator de praf.

— Mişcă, hîrii Valentin, apropiindu-se de masa grea a laboratorului.

Pescăruşul se chinuia să se ridice. Se propti în tăblia alunecoasă cu vîrful aripilor şi căzu la loc. Îşi desfăcu apoi labele, se sprijini în cioc şi cu un mare efort rămase în picioare. Sîngele care i se uscase pe marginea ciocului se primeni, se înroşi. Boabe mari sîngerii picară pe suprafaţa albă a mesei. Ochiul înceţoşat scînteie. Clătinindu-se moale, căzînd aproape de pe o labă pe alta, pescăruşul făcu cîţiva paşi. În faţa lui se înşiruiau sculele pe care Iordan şi Valea le folosiseră la montarea „geologului". Un vas rotund, descoperit, plin cu pilitură de fier îi bara drumul. Se împiedică de el şi se opri. Priveam cu lăcomie mişcările sale, ochii care se învioraseră, ciocul ce clămpănea fără putere. Trăia ! Poate că aveam de-a face cu o electrocutare obişnuită, cu o intensificare a cîmpului de particule cosmice, cu un şoc trecător.

Pescăruşul îşi înfipse ciocul în pilitura de fier. Mestecă grăunţele fine, le înghiţi greoi, strangulat şi-şi umplu din nou ciocul.

— Mănîncă, hîrîi Valentin, clipind foarte repede. Rîdea de pasăre, care confunda grăunţele adevărate cu cele de metal.

Podeaua plescăi de paşii pneumopodului. Însoţit de Iordan ca de o umbră, geologul aducea iepurele. Urecheatul era ţeapăn, numai coada scurtă îi tresălta. Geologul aşeză animalul pe masă, apoi se dădu înapoi.

— Nu mort, spuse Valentin. Catatonie.

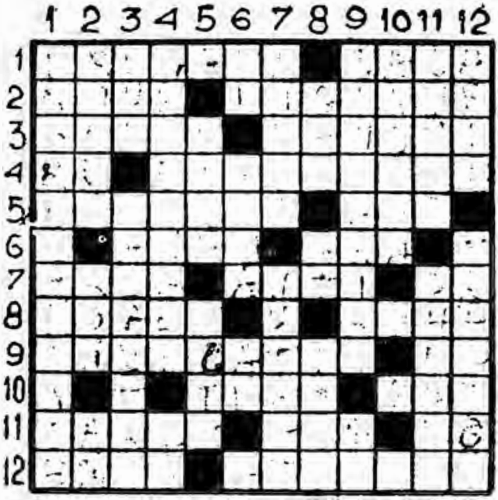
— Nici o catatonie, am murmurat.

Iepurele fu scuturat de un fior. Mai întîi zvîcni din labele posterioare, după aceea i se cutremură pîntecul, şi la urmă îşi izbi capul de masă. Se opinti, încercînd să se ridice. Porni apoi să înainteze, păşind pe labele moi, şi se izbi de pescăruş. Împinse pasărea deoparte şi-şi afundă botul în pilitura de fier. Limba roză culese praful zgrunţuros, şi urecheatul începu să mestece, cu botul plin de bale.

Umăr la umăr, cu ochii sclipind, pescăruşul şi iepurele mîncau fier ! Semnalizatoarele se aprinseră toate o dată. „Centrul. Cheamă Centrul, se auzi. Cinci — cinci — cinci, cheamă Centrul".

(Sfîrşitul în numărul viitor)

OGOARE NOI

ORIZONTAL: 1) Suprafață agricolă cu o fertilitate mărită prin lucrări de hidroameliorații, așa cum s-au făcut multe în țara noastră — Construcție de locuit. 2) Nor (pop.) — Cadru cu înaltă calificare, care conduce lucrări agricole sau industriale. 3) Scriitor romîn, autorul romanului „Bărăgan", în care sînt redate aspecte din lupta oamenilor muncii din patria noastră pentru transformarea socialistă a agriculturii — Gingași. 4) Radu Demitrescu — Recomandări ale partidului în vederea dezvoltării multilaterale a agriculturii și pentru consolidarea unităților socialiste din acest sector. 5) Vînturat — Prefix pentru păsări. 6) Vechi stat în Indochina — A efectua o lucrare agricolă de cea mai mare importanță. 7) Sat în regiunea Dobrogea, prima regiune a țării complet colectivizată — Prefix — Crom. 8) Loc de prelucrare a cerealelor — Cunoscut violonist romîn contemporan. 9) Norme de activitate stabilite de Consiliul Superior al Agriculturii pentru efectuarea la timp și în bune condiții a lucrărilor agricole — Ion Creangă. 10) Orășel în Mexic — Stațiune de mașini și tractoare, prețios ajutor în munca țăranilor noștri colectiviști. 11) Întinsă suprafață cultivată cu aceeași plantă — Dînsele — Satelit al lui Jupiter. 12) Pus în circulație — Locul unde se repară tractoarele și utilajul agricol, după terminarea unei campanii.

VERTICAL: 1) Prin grija partidului a fost creată şi se dezvoltă continuu producţia acestor substanţe chimice necesare creşterii producţiei la hectar. 2) Belşugul holdelor noastre — Fluviu european — Înainte de amiază. 3) Fiul lui Enea (mit.) — Vegetale tinere pregătite din timp pentru a fi transplantate în cîmp. 4) Specialişti în cultura legumelor şi zarzavaturilor, pregătiţi la cursurile agrotehnice — Lese! 5) Firidă — Dosar. 6) Simbolul titanului — Dă muzicalitate versurilor — Posezi. 7) Partea de sus a unei hîrtii oficiale — Plante însilozate în vederea dezvoltării şeptelului. 8) Unitate de bază a agriculturii noastre noi — Bidiviu — Ambarcaţiuni sportive. 9) Aprecieri cantitative a produselor obţinute — Pronume. 10) Plantă erbacee cultivată şi la noi. 11) A fi de folos — Ştiinţa, care datorită marilor posibilităţi din ţara noastră cunoaşte o amplă dezvoltare, contribuind la modernizarea continuă a agriculturii şi a altor ramuri ale economiei naţionale. 12) Loc amenajat pentru treierişul păioaselor — Maşină modernă produsă în ţară, fără de care dezvoltarea agriculturii noastre socialiste ar fi de neconceput.

I. PATRAŞCU

AGRICOLĂ
(Triverb: 5, 2, 6)

ELAN ÎN MUNCĂ
(Triverb: 9, 2, 5)

DEZLEGAREA JOCURILOR DIN NUMĂRUL 230

DIN TAINELE ELECTRICITĂŢII: 1 — Catod; reglaj; 2 — EN; putere; MV; 3 — Comunicaţie; 4 — Dinam; TI; sa; 5 — Derivă; atu; 6 — MC; resi; eret; 7 — Iroi; odol; CO; 8 — Sir; ca: rat; 9 — IS; particulă; 10 — Util; ar; abit; 11 — Nativ; IOR; te; 12 — Electronica.

MONOVERB ELECTRONIC: *Em-i-şi-une = Emisiune*
ELECTRICITATE: *R-e-leu = Releu*
MONOVERB MATEMATIC: *Ca-l-cu-l-e = Calcule*

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nic68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Abonați-vă la revista „Știință și tehnică" — publicație lunară editată de C.C. al U.T.M. și Consiliul pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice. Abonamentele se primesc de către oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții pînă la data de 18 ale fiecărei luni, cu deservirea în luna următoare.

Revista se găsește de vînzare la toate chioșcurile pentru difuzarea presei și debitele O.C.L.

• IULIE 1964

41007